

Мугур-Аксы суурнуң муниципалдыг бюджеттиг № 1 ортумак ниити билиг школазы

ШМК – ның хуралына сайгарып
көргөн протокол № 2
«28» август 2024 чыл.
Чыдым А.Д. /Чыдым А.Д.

Школа директорунуң өөредилге
талазы – биле оралакчызы
чөпшээрээн:
«28» 08 2024ч.
Шолбан Ч.Х. / Шолбан Ч.Х. /

Школаның директорунуң башкы
№ _____ дүжаалы – биле башкы
« _____ » _____ 2024ч.
Денмиржан А.Б. /Денмиржан А.Б./
СОШ №1
с.Мугур-Аксы

Тыва дыл эртеминге
ажылчын программа.
6 класстар.

2024 – 2025 өөредилге чылы

Мугур-Аксы, 2024 чыл

Тыва дылды 6-гы класстарга өөредиринин программасынга тайылбыр бижик.

Тыва дыл - тыва нацияның дылы болур. Ында тыва улустун төрөөн дылын сайзырадып келген байлак дуржулгазы, мерген угааны, угаан-бодалының чедишкиннери мөөңнеттинген. Ол-тыва культураның -улустун аас чогаалының, литератураның, театр уран чүүлүнүн болгаш уран чүүлдүн өске-даа янзыларының, парлалганың, эртемниң, ажыл-херек чорудулгазының, өөредилгениң болгаш кижизидилгениң дылы. Тыва школаларга, өөредилге черлеринге төрөөн дылды өөредир уругларның угаан-медерелин сайзырадырынга, оларны эки мөзү-шынарга кижизидеринге хөй таарымчалыг аргаларлыг. Төрөөн дылын шингээди алыры-өөреникчилерге өске эртемнерни билип албышаан, долгандыр турар амыдырал, бойдус дугайында билиглерин калбартып, улуг салгалдың дуржулганын ажыглап билиринге чаңчыктырар.

Программа дараазында хоойлу,доктаал, саавырларның негелделеринге таарыштыр кылдырган:

- Россия Федерациязының Конституциясы (01.07.2020 ч. чаарттынганы-биле) ст. 26;
- Федералдыг хоойлу. 29 декабрь 2012 ч. № 273-ФХ «Россия Федерациязының өөредилге дугайында хоойлузу»;
- Федералдыг хоойлу. 03.08.2018 ч. № 317-ФХ «Россия Федерациязының өөредилге дугайында хоойлузунун 11 и 14 статьяларынга чаартылгалар кириеринин дугайында»;
- Россия Федерациязының Өөредилге болгаш эртем яамызының 17 декабрь 2010 ч. № 1897 дужаалы «Кол ниити өөредилгениң Федералдыг Күрүнениң Өөредилге Стандарттарын бадылаарының дугайында» (Россия Федерациязының өөредилге, эртем яамызының 31 декабрь 2015 ч. № 1577 дужаалды редакторлааны -биле);
- Тыва Республиканың Конституциясы (12.04.2019 ч. чаарттынганы-биле) ст.5, 24;
- Хоойлу ВХ-1 «Тыва Республикада дылдарның дугайында» от 31.12.2003 ч. № 462 (12.04.2019 ч. чаарттынганы-биле);
- Тыва Республиканың Хоойлузу 21.06.2014 ч. № 2562 ВХ-1 « Тыва Республикага өөредилге дугайы» (02.06.2019 ч. чаарттынганы-биле).

Программаның ады болгаш авторлары:

1.8-ки класстың тыва дыл программасын Тыва Республиканың ниити өөредилгезинин күрүне стандартының национал-девискээр кезээнге дүүштүр Күрүнениң Федералдыг өөредилге стандарттарының негелделери-биле тургускан.
2. Куулар К.Б., Сарыглар Ч.А., Шаалы А.С. Ниити өөредилге черлеринин 5-9-ку класстарга тыва дылды өөредир чижек Программасынга даянган (2021 чыл).

Тыва дылды өөредиринин сорулгалары , кылыр ажылдары.

Сорулгалары:

- өөреникчилерге фонетика, лексика, сөс чогаадылгазы, грамматика (морфология,синтаксис), стилистикага тодаргай билиглерни бээр, алган билиглерин практика кырынга ажыглап билиринин мергежилдерин,чаңчылдарын хевирлээр;
- шын бижииринин , бижик демдектерин шын салырынын быжыг чанчылдарын бээр;
- алган теориялыг билиглеринге даянып, программаның негелделеринге дүүштүр боттарынын бодалдарын аас, бижимел харылзаалыг чугаага илередир;
- литературлуг дылдын нормаларынга чанчыктырар, сөс курлавырын байыдар, чугаазынын культуразын бедидер;
- ниитилел амыдыралынга тыва дылдын ужур-дузанын, хөгжүлдезин, өске дылдар аразында ээлеп турар туружун бөдүүн билиглер-биле таныштырар;
- төрөөн дылынга камныг, сонuurгалдыг, хандыкшылдыг болурунга кижизидер;
- өөреникчилерни номга сонuurгалдыг, шын, медерелдиг, аянынг номчуурунга сундулуг болурунга кижизидер, боттары боданып өөрениринге чанчыктырар;
- мөзү-шынар, эстетика, куш-ажыл талазы-биле кижизидилгеге бүрүнү-биле ажыглаар;
- харыысалгалыг болурунга, өөредилгенин, куш-ажылдың сагылга-чурумунга кижизидер;

Бо сорулгаларны чедип алырда, башкынын ниити культурлуг деңгелин бедидери, дыл эртеми, методика, ниити педагогика, ИКТ, чаартылгалар талазы-биле белеткелин үргүлчү бедидери, бодунун хулээлгезин харыысалгалыг, чогаадыкчы ёзу-биле күүседир негеттинер.

Тыва дыл эртемнин утказы болгаш тургузуу.

Школага тыва дыл эртемин (курузун) өөредиринин программазында фонетика, лексика, сөс чогаадылгазы, грамматика (морфология, синтаксис) дугайында билиглерни, шын бижииринин, бижик демдектерин шын салырының чаңчылдарын, аас, бижимел чугааның чаңчылдарын, стилистика элементилерин, дыл дугайында чамдык билиглерин кириген.

Төрөөн дылдың школа курузунда теориялыг билиглерин тыва дыл эртемнин база амгы үеде дыл эртемнин чедиишкиннерин барымдаалап тайылбырлаан.

Программа шуушкак принцип ёзугаар тургустунган. Чамдык берге, улуг темаларны (лексика, сөс чогаадылгазын) аңгы-аңгы класстарга чадаланчак өөредир кёрдүнген.

5-9 класстарга төрөөн дыл курузу 1-5 класстарга өөрөнгөн чүүлдеринин дорт уланчызы, системажытканы болур.

7 класска дылдың ниитилел амыдыралга ужур-дузанын көргүскөш, эге класстарга өөрөнгөн чүүлдерин катаптаан соонда «Синтаксис, пунктуация болгаш чугаа культуразы», «Лексика болгаш чугаа культуразы», «Сөс тургузуу, сөс чогаадылгазы, орфография», «Морфология, орфография, чугаа культуразы» деп улуг бөлүктүн деп кезектерин өөренир.

Тыва дыл эртемин өөредиринин кол угланыышкыны, негелделери.

Төрөөн дыл башкыларының ажылынын кол уг-шии - өөреникчилерни литературлуг дылдың нормаларына чаңчыктырар, оларның чугаазын, боданыр аргаларын сайзырадыры болур. Программада өөредилге материалын быжыг шингээттирери-биле катаптаашкынче чугула кичээнгейни угландырган. Чылдын эгезинде болгаш төнчүзүнде ону чорударына тускай шактар көрдүнген.

Программанын кол негелдези – тыва дыл кичээлдеринге өөредилге болгаш кижизидилге ажылын чангыс аай харылзаалыг чорудары.

Дыл –кижилернин аразында харылзажырынын чугула чепсээ, төрөөн дылының байлак сөс курлавырлыын, ооң амыдыралга ужур-дузалыын практика кырында көргүзери.

Өөреникчилернин билиглерни быжыг, медреселдиг шингээдип алырын чедип алыры, төрөөн чугаазын сайзырадыры: чаа сөстөрни, фразеологизмнерни, дылдың уран чечен аргаларын шингээттирери, сөстүн утказын көжүрүп ажыглаарына мергежидери, сеткил-сагышты, бодалды, миннишкинни илередир дылды чедимчелиг ажыглаарына чаңчыктырары.

Практиктиг угланыышкынын күштелдирери-шын бижилгенин чаңчылдарын чедип алыры, дүрүмнерни чижектер-биле бадыткап, ажыглап билири

Сөс-биле ажылче кичээнгейни салыры: сөстөрни тема аайы-биле тускай лексиктиг бөлүктерге чарары, олар-биле сөс каттыжыышкыннары, домактар тургузары, тывылган төөгүзүн сайгарары, янзы-бүрү словарьлар-биле ажылдаары.

Чараштыр бижилгеже, сөстөрнин, домактарнын грамматиктиг сайгарылгаларынче болгаш мөзү-шынарының кижизидилгезинче кичээнгей салыры.

Ажылчын программанын тургузуу.

Программа тайылбыр бижик, кезектер болгаш шактар аайы-биле чурумчудуп хувааттыг календарь –тематиктиг планнаашкын, кичээлдерде ажыглаар материалдар даңзызындан тургустунган.

6-гы класстын өөредилге программасында баштай-ла дыл дугайында «**Дыл – харылзажырының чугула чепсээ. Төрөл дылдар болгаш өгбө дыл дугайында билиг. Дириг болгаш өлүг дылдар. Түрк дылдар дугайында**» - кирилде кичээл.

Оон ыңай 5-ки класска өөрөнгенин катаптаары көрдүнген:

Фонетика болгаш орфоэпия. Кадыг (ъ) болгаш чымчак (ь) демдектерни сөске ажыглаары

Лексика. Сөзүглелдер, оларның стили

Орфография. Ажык эвес үннернин үжүктөрүн дакпырлап бижири.

Й үннүг үжүктөрлиг (я, е, ё, ю) сөстөрни шын бижири.

Бирги улдуннун түңнелинге хыналда ажыл.

Сөс эгезинге т-д, п-б деп үннернин үжүктөрүн шын бижири.

Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы. Сөстүң тургустунар аргалары: морфологтуг (кожумактыг), синтаксистиг арга. Хурааңгайлаар арга.

Хевир тургузар кожумактар: чүве адының бичеледир чассыдар кожумактары, демдек адының чадаларының кожумактары, кылыг сөзүнүң болбас хевириниң кожумаа, кылыг сөзүңге немелде утка кириер кожумактар.

Өскертилге кожумактары: чүве адының сан, падеж, арын кожумактары; кылыг сөзүнүң үе, сан, арын кожумактары. Сөстүң тургузуунуң сайгарылгазы.

Лексика болгаш фразеология.

Тывылган угунуң аайы-биле тыва дылдың лексиказы (ниити түрк лексика)

Өске дылдардан үлегерлээн лексика: моол, кыдат, төвүт, орус болгаш өске дылдардан)

Ажыглалының аайы-биле тыва дылдың лексиказы. Ниити ажыглалдың сөстери.

Бирги чартык чылдың түңнелинге хыналда ажыл.

Кызыгаарлыг ажыглалдың сөстери: диалектизмнер, мергежил сөстери болгаш терминнер.

Ховар ажыглалдың сөстери: эргижирээн сөстөр (историзмнер, архаизмнер), чаа сөстөр (неологизмнер). Жаргонизмнер.

Хуу аттар (ономастика), оларның янзылары (топонимнер, антропонимнер, этнонимнер, зоонимнер болгаш космонимнер). Тыва дылдың тайылбырлыг словары. Сөстүң лексиктиг сайгарылгазы.

Морфология. Чүве ады. Тодаргай болгаш туугай чүве аттары. Чүве адының темалыг бөлүктери.

Чүве аттарының бичеледир, чассыдар хевирлери, оларның тургустунары

Орус дылдан үлегерлээн сөстөрнүң грамматиктиг хевирлерин шын бижири.

Хыналда ажыл

Демдек ады. Демдек адының чогаадылгазы (морфологтуг, синтаксистиг аргалар, сөстүң катаптаанындан).

Демдек аттарының темалыг бөлүктери: шынар- демдээн, өң-чүзүнүн, хевирин, хемчээлин көргүзөр демдек аттары.

Шынарның демдек аттары. Хамаарылганың демдек аттары.

Үшкү улдуңнун түңнелинге хыналда ажыл.

Сан аттарының бөлүктери. Түң болгаш дугаар сан аттары. Чыырының, үүрмектээриниң, аңгылаарының, чоокшуладырының сан аттары болгаш оларны шын бижири.

Сан адының нарын сөстөр болгаш фразеологизмнер тургузарынга киржилгези.

Тыва дылда хемчег илередир чамдык сөстөрнүң ажыглалы.

Ат орну.

Ат орнунуң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгези.

Ат орнунуң бөлүктери.

Чамдык ат оруннарының саннарга, падежтерге өскерлири.

Тодаргай эвес ат оруннарын шын бижири. Ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазы

Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы.

Тыва улустуң чугаа этикеди.

Чугаа чорудулгазының хевирлери: чүгүртү (улу- каралап) номчууру; сөзүглелден кол медээни тып номчууру; сөзүглелди сайгарып номчууру.

Сөзүглелдин тодаргай болгаш элдээрткен утказы. Номчааны чечен чогаал сөзүглелиниң утказын сактып бижири.

Монологтуң янзылары. Чурумал. Тоожуушкун. Угаап боданыышкын. Дыл темазынга дыңнадыг.

Диалогтуң хевирлери:

кылдыныгны боттандыарынче углаптар чугаа, бодал солчуп чугаалажыры

Чыл төнчүзүндө түңнел катаптаашкын.

Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы. Морфология.

Тыва дыл эртеминиң федералдыг үндезин өөредилге планында туружу.

8-ки класска өөредилге планы-биле шунту – 34 шак: чылда неделяда 1 шак.

Чугаа сайзырадылгазынга чорудар ажылдарның янзылары.

Салдынган айтырыгларга (чечен чогаалдан, амыдыралчы хайгааралдарлан) аас болгаш бижимел делгеренгей харыыларны бээри;

Сөзүглелдер-биле янзы-бүрү ажылдарны чорудары: чогаалдың Бити утка, тургузуун шын сайгарарынга башкы болгаш өөреникчилерниң угаап чүгүртү, тода, оожум, аянынг, бодамчалыг номчулгазы;

ат чок сөзүглелдерге ат бээри, тема болгаш идеязын шын илередири, словарьлыг ажылдарны чорудары;

чогаалдың киржикчилериниң аажы-чанында болгаш даштыкы хевиринде онза чүүлдерни демдегеп, сөзүглелди кезектерге хуваары, Бити кезектеринге аттар тывары,

сөзүглелдерге план коллективтиг тургузары (сөзүглелдин Бити утказын кезектерге хуваап, кезек бүрүзүнге планның айтырыгларын шын тургузары);

медээ, ат домактарлыг планнарны коллективтиг тургузары;

айтырыг хевирлиг планнарны коллективтиг тургузары;

Бодунуң бодалын шын дес-дараалаштыр илередиринге немелде айтырыгларга аас болгаш бижимел харыыларны бээри;

Бердинген темага, байдалга дүүштүр диалогтар чогаадыры;

План езугаар болгаш план чокка, даяныр сөстөр болгаш конструкциялар дузазы – биле улуг эвес хемчээлдиг сөзүглелди эдerti, допчулай чугаалаары;.

Сөзүглелде чугааның хевирин өскертири;

Чогаадыкчы хевирлиг ажылдарны чорудары;

Чугааның янзыларын тодарадыры: тоожуушкун, чурумал, угаап бодаашкын. Оларның тургузуунда онзагай чүүлдер.

Уран-чечен болгаш ажыл –иш тоожуушкуну. Кандыг-бир чүвени чуруп бижири. Кандыг-бир чүүлдү шынзыдып угаадыры.

Сөзүглелдин утказын (аас болгаш бижимел-биле) делгеренгей азы допчулай, ооң тургузуун лревейн, стилин өскертпейн дамчыдары;

Сөзүглелди тургузары (аас болгаш бижимел-биле);

Көрген, билген болгашхайгаараан болуушкуннарынга азы сюжеттиг чурук езугаар чурумалдыг, тоожуушкуннуг, угаадыглыг эдertiглер бижири;

Оран-бажың, ажыл-агый, дириг амытаннар, бойдус, номчаан ному, дээш өске-даа чүүлдер дугайында чурумалдыг чогаадыглар;

Кижилерниң ажыктыг күш –ажылының, төрээн чериниң, чоок кижилериниң, көрген, таварышкан болуушкуннарының дугайында чечен чугаа хевирлиг чогаадыглар бижири;

Тургускан чугаазының дылын болгаш тургузуун эдери;

Төрелдеринче, эш-өөрүнче чагаа бижири, адрести шын бижири.

6-гы классты доозуп турда өөреникчилерниң билииниң деңнелинге негелделер.

Планнынган түңнелдер.

6-гы классты доозуп тургаш уруглар:

Дыл – харылзажырының чугула чепсээ. Тыва дыл, ооң төрел дылдары болгаш өгбө дылы. Дириг болгаш өлүг дылдар. Түрк дылдар дугайында билиглерни алган;

Фонетика болгаш орфоэпия талазы-биле:

Кадыг (ь) болгаш чымчак (ъ) демдектерниң ажыглаарын эки билер;

Лексика. Сөзүглелдер, оларның стилидерин тодарадып шыдаар;

Орфография. Ажык эвес үннерниң үжүктерин дакпырлап бижиирин билер;

Й үннүг үжүктерлиг (я, е, ё, ю) сөстөрни шын бижиирин билер;

Сөс эгезинге т-д, п-б деп үннерниң үжүктерин шын бижиирин билер;

Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы. Сөстүң тургустунар аргаларын болгаш сөстүң тургузуунуң сайгарылгазын чорудуп билер: морфологтуг (кожумактыг), синтаксистиг арга. Хурааңгайлаар арга.

Хевир тургузар кожумактарны, оларның янзыларын ылгап билер: чүве адының бичеледир чассыдар кожумактары, демдек адының чадаларының кожумактары, кылыг сөзүнүң болбас хевириниң кожумаа, кылыг сөзүнге немелде утка киирер кожумактар.

Өскертилге кожумактары, оларның янзыларын ылгап билер:: чүве адының сан, падеж, арын кожумактары; кылыг сөзүнүң үе, сан, арын кожумактары.

Лексика болгаш фразеология.

Тывылган угунуң аайы-биле тыва дылдың лексиказын тодарадып ылгап билир: ниити түрк лексика, өске дылдардан үлегерлээн лексика: моол, кыдат, төвүт, орус болгаш өске дылдардан.

Ажыглалының аайы-биле тыва дылдың лексиказын тодарадып ылгап билир: ниити ажыглалдың сөстери, кызыгаарлыг ажыглалдың сөстери, диалектизмнер, мергежил сөстери болгаш терминнер.

Ховар ажыглалдың сөстөрүн тодарадып ылгап билир: эргижирээн сөстөр (историзмнер, архаизмнер), чаа сөстөр (неологизмнер). Жаргонизмнер.

Хуу аттар (ономастика), оларның янзыларын тодарадып ылгап билир: (топонимнер, антропонимнер, этнонимнер, зоонимнер болгаш космонимнер).

Тыва дылдың тайылбырлыг словарьларын, оларны канчаар ажыглаарын билир. Сөстүн лексиктиг сайгарылгазы кылып билир;

Морфология. Морфология деп чүл, аңаа чүнү өөренирил дээрзин, чүве ады, тодаргай болгаш туугай чүве аттарының дугайында билген, чүве адының темалыг бөлүктери, оларның янзыларын тодарадып ылгап билген турарлар;

Чүве аттарының бичеледир, чассыдар хевирлери, оларның тургустунары оларның янзыларын тодарадып ылгап билир;

Орус дылдан үлегерлээн сөстөрнүң грамматиктиг хевирлерин шын бижиирин билген турарлар;

Демдек ады. Демдек адының чогаадылгазының дугайын, демдек адының чогаадылгазының аргаларын, оларның янзыларын тодарадып ылгап билир (морфологтуг, синтаксистиг аргалар, сөстүн катаптаанындан). Демдек аттарының темалыг бөлүктөрүн: шынар- демдээн, өң-чүзүнүн, хевирин, хемчээлин көргүзөр демдек аттары, оларның янзыларын тодарадып ылгап билген турарлар;

Шынарның демдек аттары, хамаарылганың демдек аттары тодарадып, ылгап шыдаар;

Сан аттарының бөлүктери, оларның янзыларын тодарадып ылгап билген турарлар: түң болгаш дугаар сан аттары, чыырының, үүрмектээринин, аңгылаарының, чоокшуладырының сан аттары болгаш оларны шын бижиирин билип алган турар ужурлуг;

Сан адының нарын сөстөр болгаш фразеологизмнер тургузарыңа киржилгезин билир;

Тыва дылда хемчег илередир чамдык сөстөрнүң ажыглалын билир;

Ат орну. Ат орнунуң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгезин долuzu –биле билген, ат орнунуң бөлүктөрүн тодарадып, ылгап шыдаар; чамдык ат оруннарының саннарга, падежтерге өскерлирин билир;

Тодаргай эвес ат оруннарын шын бижиирин, ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазын чорудуп шыдаар болур ужурлуг;

Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы. Тыва улустуң чугаа этикеди деп чүл дээрзин, чугаа чорудулгазының хевирлерин: чүгүртү (улуг- каралап) номчууру; сөзүглелден кол медээни тып номчуурун; сөзүглелди сайгарып номчуурун уруглар шингээдиң алган болур ужурлуг.

Сөзүглелдин тодаргай болгаш элдээрткен утказын илередип шыдаар, номчааны чечен чогаал сөзүглелиниң утказын сактып бижиң шыдаар;

Монологтуң янзылары, оларны аас, бижимел чугаага тодарадып ылгап билген турарлар: чурумал, тоожуушкун, угаап боданышкын. Дыл темазыңа дыңнадыгны боду кылып шыдаар. Диалогтуң хевирлерин билир: кылдыныгны боттандыраарыңче углаптар чугаа, бодал солчуп чугаалажырын шингээдиң алган турарлар.

Ханы билиг алырының ажил-чорудулгазы.

- Долгандыр хүрээлелди база социумну билип алыры-биле янзы-бүрү аргаларны ажыглаары (дуржулга, чурттаары, киржири, хайгаарал хемчег, эксперимент, майык кылыры, төлевилел тургузары дээш о.ө.)

- Билип ап турар чүүлүнүң тургузуун тодарадыры, бүдүн чүүлдүң кезектеринин аразында чугула функционалдыг харылзааларын болгаш хамаарылгаларын дилеп аңгылаары.

- Чаңгыс азы элээн каш сүмелээн үндезиннер, барымдааларга даянып, деңнеп, шүүштүрүп, бөлүктөп чорудары факт-барымдаа, бодал, шынзыдылга, даап бодаашкын, маргыш чок шын чүүлдү аңгылап билири.

-Нарын эвес практиктиг байдалдарны шинчилээри болгаш шенелдени кылыры, даап бодаашкыннарны идип үндүрүп, оларны херек кырында хынап көөрүн эргежок чугула деп угаары. Идип үндүрген даап бодаашкыннарын бадыткаары-биле практиктиг, лабораторлуг база бөдүүн шенелделерни ажыглаары; ук ажылдын түңнелдерин бижири.

Өөредилге болгаш практиктиг айтырыгларны чогаадыкчы шиитпирлээри:

- үлегерлерден барымдаалыг ойталап билири; бир янзы шиитпирлерни тывары; янзы-бүрү чогаадыкчы ажылдарны боду кылыры; төлевилел болгаш шенелде ажыл-чорудулгаларга киржири.

Медээ-коммуникативтиг ажыл-чорудулга.

Аас чугааны дүүшкек кылдыр билип алыры болгаш дыңнап алган чүүлүн кыска азы делгеренгей дамчыдып билири.

- янзы-бүрү стиль болгаш жанрларнын сөзүглелдерин медреселдиг чүгүртү

- номчааш, сөзүглелдин медээ болгаш утка талазы-биле сайгарылгазын кылыры.

-номчулганыү аңгы-аңгы аргаларын ажыглаары (улуг-каралап, чүгүртү, ханылап номчууру дээш).

-дыңнаан болгаш номчаан чүүлүн онаалгазын барымдаалап (кыска, шилилгелиг, долу), дүүшкек кылдыр бижимел хевирге кылыры.

-план, тезис,конспектилерни тургузары.

-чижектер берип, медээлер чыып, түңнелдерни кылыры.

Бодунуң ажыл-чорудулгазынын түңнелдерин аас болгаш бижимел хевирге көргүзери.

-бодалды бичии өскерткеш, дамчыдып билири.

-харылзажырының сорулгазын тодарадып алыры.

- долгандыр турар байдалынга дүүштүр дылдың аянныг аргаларын база демдек системазын (сөзүглел,

таблица, схема, дыңнавышаан көөр херекселдер дээш) шилири болгаш ажыглаары.

-салдынган сорулгаларны шиитпирлээри-биле дыңнадыгнын үнер дөстөрүн ажыглаары, энциклопедия, словарьлар, Интернет курлавырлары болгаш өске-даа чүүлдерни киирбишаан, хөйүнү мурнунга чүве чугаалаарының кол аргаларын ажыглап өөренири.

-диалог, диспут кылырының этиктиг норма болгаш дүрүмнерин ажыглаары.

Календарь-темалыг планнаашкын. 6 класс.

№	Дылдың кезектери	Программа аайы-биле темалар	Шак тар саны	Өөреникчилерниң кылыр ажыл-чорудулгазының колхевирлериниң тайылбыры	Эрттирер үези	
					план-биле	Эрт кени
1	Дыл, дыл дугайында ниити билиглер	Дыл – харылзажырының чугула чепсээ. Төрөл дылдар болгаш өгбө дыл дугайында билиг. Дириг болгаш өлүг дылдар. Түрк дылдар дугайында.	1	Кижилернин аразында чугаалажыр чугула чепсээ – дыл дугайында чугаага киржир. Өөредилге номунда дылга, төрөл дылдарга хамаарышкан материалдарның ниити сайгарылгазынга киржир, мергежилгелерниң онаалгаларын күүседир.		
5 класска өөрөнгөн чуулдеринге катаптаашкын						
2		Фонетика болгаш орфоэпия. Кадыг (ь) болгаш чымчак (ь) демдектерни сөске ажыглаары	1	Тус-тузунда тема аайы-биле демнежип, хөй-биле кады (коллектив- биле), бөлүк аайы-биле болгаш бот ажылдаар. Өөредилге номунда бердинген материалдарның ниити сайгарылгазынга киржир, мергежилгелерниң онаалгаларын күүседир.		
3		Лексика. Сөзүглелдер, оларның стили.	1			
4		Хыналда диктант.	1	Алган билиглерин бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
5	Орфография	Ажык эвес үннерниң үжүктөрүн дакпырлап бижири.	1	Орфография дугайында тайылбырны кылырынга киржир. Демнежип ажылдаар: Орфография дүрүмнерин сактып алыр, удур-дедир хынажыр (бердинген сөске хамаарышкан дүрүмнү тайылбырлаар азы бердинген дүрүмгө чижектерини тывар)		
6		Й үннүг үжүктөрлиг (я, е, ё, ю) сөстөрни шын бижири.	1			
7		Бирги улдуңнун түңнелинге хыналда ажыл.	1	Алган билиглерин бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		

8		Сөс эгезинге т-д, п-б деп үннерниң үжүктөрүн шын бижири.	1	Хөй-биле кады (коллектив-биле) ажылдаар: Тыва дылдың словарьларының дузазы-биле сөстөрниң шын бижилгезин хынаар.Өөредилге номунда графика, орфографияга хамаарышкан материалдарның ниити сайгарылгазынга киржир, мергежилгелерниң онаалгаларын күүседир. Словарьлыг диктантаыны бижиир.		
9	Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгасы	Сөстүң тургустунар аргалары: морфологтуг (кожумактыг), синтаксистиг арга. Хурааңгайлаар арга.	1	Демнежип ажылдаар: Бердинген сөстөрниң уткалыг кезектерин (морфемаларны) – дазыл, чогаадылга, хевир тургузар, өскертилге кожумактарын аңгылап айтыр. Бөлүк аайы-биле ажылдаар: Сөстүң уткалыг кезектериниң чүгле кайы-бирээзи кирген (арын кожумактарлыг, демдек ады чогаадыр кожумактарлыг, укталган дөстүг дээш о.ө.) сөстөрни домактардантывар онаалгалыг ажылды күүседир. Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгасының кол билиглерин экишингээдип алырынга дузалаар оюннарга киржир. Демнежип ажылдаар: Чогаадылга кожумактарының ажыглалын тайылбырлаар: <i>-чын, -чи, -кчи</i> деп кожумактарның болгаш оларныңфонетиктиг вариантыларының чүве адын тургузарын; <i>-лыг, -зыг, -кыр, -кы</i> деп кожумактарның болгаш оларның фонетиктиг вариантыларының демдек адын тургузарын. Бот ажылдаар: Хевир тургузар кожумактарга чижектер тывар: чүве адының бичеледир чассыдар кожумактарын (чык, -чыгаш, -ак, -пай, -кай, -кы болгаш оларның фонетиктиг вариантыларын), демдек адының чадаларының		
10		Хевир тургузар кожумактар: чүве адының бичеледир чассыдар кожумактары, демдек адының чадаларының кожумактары, кылыг сөзүнүң болбас хевириниң кожумаа, кылыг сөзүңге немелде утка киирер кожумактар. Өскертилге кожумактары: чүве адының сан, падеж, арын кожумактары; кылыг сөзүнүң үе, сан, арын кожумактары.	1			

				кожумактарын (-ак, -зумаар, -ылдыр; -гыр болгаш оларның фонетиктиг вариантыларын), кылыг сөзүнүң болбас хевириниң кожумаан, кылыг сөзүңге (причастие, деепричастие) немелде утка киирер кожумактарны. Сөсте чогаадылга болгаш өскертилге кожумактарын, хевиринөскерттир кожумактарны таныыр.		
11		Сөстүң тургузуунуң сайгарылгазы.	1	Алган билиглериң бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
12	Лексика болгаш фразеология (6 шак)	Тывылган угунуң аайы-биле тыва дылдың лексиказы (ниити түрк лексика)	1	Ниити түрк лексиканың, моол дылдан үлегерлээн лексиканың чижектерин тывар. Моол, төвүт, кыдат сөстөрү аңгылаар. Эрги болгаш чаа орус үлегерлеп алышкыннарны тодарадыр. Кыска дыңнадыг белеткээр: «Ажыглалының аайы-биле тыва дылдың лексиказы» «Мени каяа ажыглаар силер?» деп оюнга бөлүк аайы-биле киржир: «Каяа-даа» (ниити ажыглалдың сөстөрү), «Тожу кожуунга» (диалектилер), «Эштерим аразыңга» (жаргонизмнер), «Ажылымга», «Аалымга» (мергежил сөстөрү), «Кырган-ачам дугайында сактышкыңга, чогаалга» (эргижирээн сөстөр), «Квест-оюнга» (чаасөстөр). Ниити ажыглалдың, ховар ажыглалдың сөстөрү (эргижирээн сөстөр (историзмнер, архаизмнер), неологизмнер), кызыгаарлыг ажыглалдың сөстөрү (диалектизмнер, мергежил сөстөрү, жаргонизмнер, терминнерни аңгылаар.		
13		Өске дылдардан үлегерлээн лексика: моол, кыдат, төвүт, орус болгаш өске дылдардан)	1			
14		Ажыглалының аайы-биле тыва дылдың лексиказы. Ниити ажыглалдың сөстөрү.	1			
15		Бирги чартык чылдың түңнелинге хыналда ажыл.	1			
16		Кызыгаарлыг ажыглалдың сөстөрү: диалектизмнер,	1			

		мергежил сөстери болгаш терминнер.		Мергежил сөстөрүн, диалектизмнерни, терминнерни чугааныңянзы-бүрү байдалдарына ажыглаар.		
17		Ховар ажыглалдың сөстери: эргижирээн сөстөр (историзмнер, архаизмнер), чаа сөстөр (неологизмнер). Жаргонизмнер.	1	Чечен чогаал сөзүглелдеринден эргижирээн сөстөр, историзмнер, неологизмнерни тывар. Бодунуң чугаазындан жаргоннар болгаш диалектилерни чайладыр. Литературлуг дылды диалектилерден ылгаар.		
18		Хуу аттар (ономастика), оларның янзылары (топонимнер, антропонимнер, этнонимнер, зоонимнер болгаш космонимнер). Тыва дылдың тайылбырлыг словары. Сөстүң лексиктиг сайгарылгазы.	1	Сөзүглелди тыва литературлуг дылдың лексиктиг нормаларынасааанының талазы-биле сайгарылганы кылып номчуур. «Чүү-дүр ол?» деп оюнга бөлүк аайы-биле киржир: «Топо», «Гидро», «Этно», «Антропо», «Зоо», «Космо» (хуу аттарны танып билир, аңгылаар, шын бижиир) Тыва дылдың лексиказын тывылган угунуң болгаш ажыглалыныңаайы-биле таныыр, оларны аңгылаар, бижимел чугаага шын ажыглаар. Хуу аттар дугайында кол билиглерни шингээдир. Оларның янзыларын аңгылаар (топонимнер, антропонимнер, этнонимнер, зоонимнер база космонимнер), сөзүглелден тывар.		
19		Хыналда ажыл	1	Алган билиглерин бадыйткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
20	Морфология (12 шак)	Чүве ады. Тодаргай болгаш туугай чүве аттары. Чүве адының темалыг бөлүктери.	1	Тодаргай болгаш туугай чүве аттарын, оларның кол темалыг бөлүктөрүн аңгылаар. Хуу болгаш ниити чүве аттарын, оларның кол темалыг бөлүктөрүн аңгылаар. Хуу болгаш ниити чүве аттарының шын бижилгезин сагыыр. Өөредилге номунда материалдарының ниити сайгарылгазынга киржир, мергежилгелерниң онаалгаларын күүседир.		

21		Чүве аттарының бичеледир, чассыдар хевирлери, оларның тургустунары	1	«Чүве адының морфологтуг демдектери» деп диалогка киржир. Демнежип ажылдаар: Чүве аттарының бичеледир, чассыдар хевирлерин тургузар, кожумактарын айтыр.		
22		Орус дылдан үлегерлээн сөстөрнiң грамматиктиг хевирлерин шын бижири.	1	Бөлүк аайы-биле ажылдаар: Орус дылдан үлегерлээн сөстөрнiң кожумактарын шын бижиир. Чүве адының морфологтуг сайгарылгазын кылыр.		
23		Хыналда ажыл	1	Алган билиглери бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
24		Демдек ады. Демдек адының чогаадылгазы (морфологтуг, синтаксистиг аргалар, сөстүн катаптаанындан).	1	Демдек адының ниити утказын тодарадыр, морфологтугдемдектерин барымдаалап, демдек аттарын тодарадыр. Демдек адының тургустунарын тайылбырлаар: 1) чогаадылга кожумактарының дузазы-биле: <i>-лыг, -зыг, -кыр, -кы</i> болгаш оларның фонетиктиг вариантылары; 2) сөстөрнiң каттышканындан: дефистеп бижиир: орлан-эрес; тудуштур бижиир: кара+ала = карала); 3) сөстөрнiң катаптаанындан (кара-кара). Демдек аттарын чогаадыр. Демдек аттарының темалыг бөлүктөрүн ылгаар. Шынарның болгаш хамаарылганың демдек аттарын аңгылаар. Шынарның демдек аттарының өйүндө, кошкадыр, күштелдирер чадаларын тургузар, оларны аңгылаар. Укталган, укталбаан демдек аттарын тодарадыр. Демдек адының синтаксистиг хүлээлгезин тодарадыр. Демдек адының морфологтуг сайгарылгазын кылыр.		
25		Демдек аттарының темалыг бөлүктери: шынар- демдээн, өң-чүзүнүн, хевирин, хемчээлин көргүзөр демдек аттары. Шынарның демдек аттары. Хамаарылганың демдек аттары.	1			

26		Үшкү улдуннун түңнелинге хыналда ажыл.	1	Алган билиглерин бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
27		Сан аттарының бөлүктери. Түң болгаш дугаар сан аттары. Чыырының, үүрмектээринин, аңгылаарының, чоокшуладырының сан аттары болгаш оларны шын бижири.	1	Сан аттарының бөлүктөрүн тодарадыр: түң болгаш дугаар санаттарын, чыырының, үүрмектээринин, аңгылаарының, чоокшуладырының. Сан адының чүве ады-биле каттышканда, чүве адын чаңгыстыңсанынга ажыглаары (ч: тозан аът). Сан аттарының шын бижилгезин сагыыр. Сан адының синтаксистиг хүлээлгезин тодарадыр. Сан аттарының дузазы-		
28		Сан адының нарын сөстөр болгаш фразеологизмнер тургузарынга киржилгези. Тыва дылда хемчег илередир чамдык сөстөрнүн ажыглалы.	1	биле нарын сөстөрнү тургузар. Сан аттары кирген фразеологизмнернүн утказын тайылбырлаар. Сөзүглелдерден тыва хемчег илередир сөстөрнү тывар. Морфологияга хамаарышкан айтырыгларга харыылаар. Билиинхынаар, бодунга түңнелдерни үндүрер. Сан адының морфологтуг сайгарылгазын кылыр.		
29		Ат орну. Ат орнунун грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгези.	1	Ат орнунун грамматиктиг утказын тодарадыр, морфологтуг демдектеринин, синтаксистиг хүлээлгезинин аайы-биле оларны тайылбырлаар. Ат орнунун бөлүктөрүн аңгылаар (арынның, айтырыгның, айтылганың, тодаргай болгаш тодаргай эвес ат оруннары), оларның синтаксистиг хүлээлгелерин тайылбырлаар.		
		Ат орнунун бөлүктери. Чамдык ат оруннарының саннарга, падежтерге өскерлири.	1	Ат оруннарын өске чугаа кезектеринден ылгаар, падежтерге өскертир. Силер, болар де пат оруннарын тыва чугаа этикедингедүүштүр ажыглаар, улуг улус-биле чугаалажып билир. Аңгы-аңгы от оруннары-биле домактарны чогаадыр.		

		Тодаргай эвес ат оруннарын шын бижири. Ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазы.		Ат оруннары кирген домактарны, сөзүглелдерде сайгарар.Ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазын кылыр.		
30		Хыналда ажыл	1	Алган билиглери бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		
31	Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы	Тыва улустуң чугаа этикеди. Чугаа чорудулгазының хевирлери: чүгүртү (улуг-каралап) номчууру; сөзүглелден кол медээни тып номчууру; сөзүглелди сайгарып номчууру. Сөзүглелдиң тодаргай болгаш элдээрткен утказы. Номчааны чечен чогаал сөзүглелиниң утказын сактып бижири. Монологтуң янзылары. Чурумал. Тоожуушкун. Угаап боданышкын. Дыл темазынга дыңнадыг. Диалогтуң хевирлери: кылдыныгны боттандыраарынче углаптар чугаа,бодал солчуп чугаалажыры.	1	Тыва болгаш орус улустуң чугаа этикединде дөмейлешкек болгашылгалдыг талаларының дугайында коллективтиг чугаага киржир. Кичээлдерге номчулганың аңгы-аңгы хевирлерин ажыглаар. Хөй-биле кады (коллектив-биле) ажылдаар: Сөзүглелде кол болгашэлдээрти чугаалаан медээни тодарадыр. Бот ажылдаар: Номчааны чечен чогаал сөзүглелиниң утказын дамчыдар. Монологтуң янзыларының дугайында чугаага киржир.Чугаа этикединиң онзагайларын көргүскен дыңнадыгларны, презентацияларны тургузар. Бөлүк аайы-биле ажылдаар: Хевир аайы-биле диалогтуң чижектерин тургузар; номчааны, дыңнаны диалогтуң утказынчугаалаар.Чугаа культуразынга хамаарышкан оюн хевиринде тургустунган онаалгаларны күүседир.		
32		Катаптаашкын. Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгазы. Морфология.	1	Чыл дургузунда өөрөнгөн темаларны катаптаар: Сөс тургузуу. Сөс чогаадылгазы. Чүве ады. Демдек ады. Сан ады. Ат орну.		
33		Өөредилге чылының түңнелинге хыналда ажыл.	1	Алган билиглери бадыткаар. Немелде онаалгаларны күүседир.		

34		Түннел кичээл	1	Алган билиглeрин бaдыткаар. Немелде онаалгаларны күүсeдир.		
			34			